

Kosovo Educational Research Journal

Volume 2, Issue 1, 299 - 312.

ISSN: 2710-0871

<https://kerjournal.com/>

„SOV dhe SVO - funksionet dhe përdorimet e tyre në shqip dhe gjermanisht“

Ilir KRUSHA*

Prizren ``Ukshin Hoti`` University, KOSOVA

Abstract: *Qëllimi kryesor i këtij punimi është studimi, përshkrimi dhe njohja e lidhjeve sintaksore të fjalëve në fjali, ndërtimi SOV dhe SVO në gjuhën shqipe dhe gjermane.*

Në punimin tim unë ballafaqohem me dy gjuhë, dy sisteme, dy struktura dhe duke i përshkruar ato hulumtoj dallimet dhe ngjashmëritë në mes të këtyre dy gjuhëve. Në bazën e këtij studimi qëndrojnë këto qëllime kryesore:

- përkufizimi SOV dhe SVO, e në veçanti ndërtimi morfo-sintaksor i tipave të fjalive në të dy gjuhët: gjermanisht-shqip;*
- konstatimi i fenomeneve sintaksore; se si janë të determinuar këto fjali në njërin dhe në gjuhën tjetër;*
- hartimi i një sistemi të saktë të modifikimit të këtyre rregullave;*
- dhe në fund hulumtimi i tyre nga këndvështrimi i rezultateve të fituara, tek fjalitë e ndryshme në të dy gjuhët.*

Qëllimi parësor është hulumtimi në nivelin kontrastiv të koncepteve sintaksore të ndërtimit të fjalive të cilat edhe paraqesin një segment të rëndësishëm gjuhësor të çdo gjuhe.

Rezultati në vazhdim është edhe përmbledhja dhe konfrontimi krahasues i fjalive (fjalive dëftore, pyetëse,...) në gjuhën gjermane dhe në gjuhën shqipe.

Fjalët kyçe: SOV, SVO, ndërtimi morfo-sintaksor, analiza kontrastive.

To cite this article: Krusha, I. (2021). SOV dhe SVO - funksionet dhe përdorimet e tyre në shqip dhe gjermanisht. Kosovo Educational Research Journal, 2(1), 22-35

Hyrja

Kontrastimi i fjalive SOV dhe SVO në gjuhën shqipe dhe gjermane është pjesa bazë e këtij hulumtimi.

Trajtimi i dallimeve dhe ngjashmërive ndërmjet fjalive në ndërtimin e tyre të gjuhës gjermane dhe të gjuhës shqipe në punim, përfshin edhe aspektin ortografik, gramatikor, semantik, kategorial dhe formal të tipave të fjalive. Në fokus të kësaj problematike është edhe pozita e foljes në fjali. Pjesa empirike është në funksion të qëllimit të këtij punimi.

Pra përmes kësaj analize kontrastive sistemore të karakteristikave gjuhësore të gjuhës amtare dhe gjuhës së huaj, vështirësitë e pritura mund të evitohen, burimet e mundshme të interferencës të parashikohen dhe këto në linguistikë të sqarohen.

Njohja e rregullave të ndërtimit të fjalive SOV dhe SVO e në këtë rast të fjalive eviton gabimet gjuhësore gjatë përpunimit të teksteve në drejtime të ndryshme gjuhësore.

Ky projekt mund të shihet si inovative për perspektiva të ndryshme. Ai kontribuon jo vetëm në gjuhësi kontrastive (veçanërisht për kërkime në aspektin sintaksor), por edhe për studimet mbi përshkrimin e hollësishëm të vetë gjuhëve dhe krahasimin e gjuhëve dhe varieteteve të përgjithshme.

Metodat dhe burimet e hulumtimeve janë përkthimet nga gjuha shqipe në gjuhën gjermane dhe anasjelltas (pyetësor, intervista, tekste nga gazetatat dhe eksperimente). Njohuritë të shumta në dallime dhe ngjashmëri sintaksore përkitazi me SOV dhe SVO në mes të gjuhës shqipe dhe gjermane pasqyrohen duke kombinuar këto metoda shkencore hulumtuese.

2. Analiza e ndërtimit të fjalisë sipas Greenberg-ut SVO (Sprachuniversalien)

Pozita e gjymtyrëve të fjalisë është një dimension i rëndësishëm i variacionit gramatikor; ai u botua në një artikull historik të rëndësishëm nga Joseph H. Greenberg ("Some universals of grammar with particular reference to the order of meaningful elements", 1963).

Greenberg së pari ka punuar me një mostër të gjuhëve (30 gjuhë). Për herë të parë, ky dokument paraqiti të ashtuquajturat universalet: ligjet që zbatohen për të gjitha gjuhët e komunikimit (ose për një pjesë të kualifikuar të proporcionit).

Universalet e rendit të fjalëve në fjali sipas Greenberg-ut (Die Wortstellungs- Universalien von Greenberg).

Greenberg përcakton disa universale në kuptimin e rendit bazë të fjalëve në fjali ("basic word order"). Këtu përcaktohet pozicioni bazë i fjalës në fjali dhe së dyti që kategoritë si kryefjala, objekti, folja, mbiemri, emri etj., mund të përcaktohen në gjuhë të ndryshme.

Das Mädchen las ein Buch. / Weil das Mädchen ein Buch las.

Por edhe gjuhët me renditje të lirë të fjalëve shpesh kanë një renditje të caktuar të fjalëve, të cilat kanë parakushte për kontekstin e shprehjes. Gjithashtu, rendi i caktuar i fjalëve shpesh është i kufizuar (OV në gjermanisht: fjalitë varëse, AN në frëngjisht: disa mbiemra).

2.1. Pozita e subjektit, foljes dhe kundrinorit (Stellung von Subjekt, Verb und Objekt)

Universalie 1 të Greenberg-ut thotë: Në fjalitë dëftore kryefjala pothuajse gjithmonë paraprihet nga kundrinori. Kjo do të thotë se ekzistojnë kryesisht këto lloje themelore të ndërtimit të fjalive SOV, SVO, VSO (SOV rreth 50%, SVO rreth 30%, VSO: rreth 10%).

Deri në vitin 1980 nuk u përshkruan gjuhët në këtë mënyrë, prandaj e para e përshkruar si OVS dhe OSV ishte nga zona e Amazonit, p.sh. Hixkaryana (Karaibe, Brazil): toto y-ahosi-ye kamara

Mann 3.3-pack-PRÄT Jaguar *'Der Jaguar packte den Mann.'*

Në pozicionet korrelative të Greenberg-ut shqyrtohen një numër pozicionesh të tjera që lidhen me pozicionet e subjektit (S), foljes (V) dhe objektit (O), për shembull: Pozicioni i mbiemrit me emrin (NA, AN), pozita e parafjalës me emrin (PN ose NP 'pas vendosjes') Ajo vjen në shprehje në tabelën në vijim.

	VSO	SVO	SOV
NP, AN	0	1	6
NP, NA	0	2	5
PN, AN	0	4	0

PN, NA	6	6	0
--------	---	---	---

Korrelacione të tilla gjithashtu përcaktojnë marrëdhëniet në fraza më të vogla, p.sh. në mbiemra. Mbiemrat mund të modifikohen edhe nga ndajfoljet (për shembull, *ziemlich interessant*). Ndajfolja mund të shkojë përpara ose të ndjekë pas.¹

Gjymtyrët, modelet dhe fushat e fjalisë - parafusha, mesfusha, pasfusha (Satzglieder, Satzmodelle, Satzfelder - Mittelfeld, Vorfeld, Nachfeld)

Gramatika Duden, termin "Wortstellung" e karakterizon si pozicionim të fjalëve në fjali, pra të gjymtyrëve të fjalisë në fjali (Duden, 2009, f. 861). Për renditjen e këtyre gjymtyrëve të fjalisë duhet të zbatohen disa rregulla, të cilat duhet të përshkruhen në nivele të ndryshme. Për studimin e kësaj çështje, posaçërisht në nivelin topologjik është e rëndësishme teoria e renditjes së fjalëve në fjali. Në nivelin topologjik, pjesët individuale në fjali referohen si elemente pozicioni, të cilat nuk janë identike me termin "gjymtyrë e fjalisë". (Zeman, 2014, f. 64).

Gjuha gjermane përfaqëson një lloj të përzier dhe mjaft interesant të ndërtimit të fjalive.

Rendi i fjalëve në fjali është mjaft i lirë, por pozicionimi bazë i fjalëve në fjali është SVO:

*a. Der Junge besteigt den Berg. / Den Berg besteigt der Junge.*²

b. Das Mädchen sieht die Mutter.

Megjithatë, kjo nuk vlen për të gjitha fjalitë e përfshira, të cilat shpesh kanë pozicionin SOV:

a. Hans weiß, dass der Junge den Berg bestiegen hat.

b. der Tag, an dem der Junge den Berg bestiegen hat.

c. weil der Junge den Berg bestiegen hat / weil der Junge hat den Berg bestiegen

Mbiemrat zakonisht i paraprijnë emrit:

die rote Rose , aber auch: Röslein rot

¹ Krifka (2001), S. 21.

² Krifka (2001), S. 22.

Gjinoret kanë të dy format e pozicionimit në fjali:

Peters Tochter / die Tochter Peters

des Königs Tochter / die Tochter des Königs

die Tochter von dem König.

Parafjalët paraprijnë frazat e emrave, edhe pse disa munden ose duhet të ndjekin:

a. *auf dem Berg / *dem Berg auf*

b. *wegen der Kinder / der Kinder wegen*

c. **halber der Kinder / der Kinder halber*

Fjalitë kushtore ndjekin emrin, edhe konstruktionet me pjesore i paraprijnë emrit:

a. *der Mann, der den Esel schlug*

b. *der den Esel schlagende Mann*

Ndajfoljet ndjekin foljen në fjalinë kryesore, por fjalitë varëse i paraprijnë atij:

Hans geht schnell. - weil Hans schnell geht

Kjo tregon qartë llojin e përzier të gjuhës gjermane. (Një gjuhë tjetër që ka një lloj të përzier të ngjashëm është gjuha kineze). Gjuhë të tilla janë të rralla, dhe ka dëshmi të tendencave që ata të kalojnë në një nga llojet themelore. (Bierwisch, Bach).

Ekzistojnë tri fusha pozicioni - përpara shprehjes që hapet në kllapa është fusha e përparme, brenda kllapave fusha e mesme, pas kllapave fusha e pasme. Pjesët e fjalisë janë në këto fusha (Altmann, 2008, f. 54).

Parafusha shtrihet përpara kufirit të fjalisë së majtë deri në fillim të hapjes së elementeve të kllapës, d.m.th. parafusha është pozicioni i parë në fjali. Parafusha është i okupuar kryesisht në Klauzolat (fjalitë dëftore) e foljeve të dyta dhe pyetjet plotësuese (pyetjet me W).

Si prototip mund të qëndroj vetëm një përbërës paraprakisht, por ka edhe raste me disa përbërës paraprakisht. Për qëllim të theksimit, një pjesë e pafund e kompleksit foljor mund të shfaqet gjithashtu

paraprakisht. (Altmann, 2008, f. 54). Në fjalinë dëftore neutrale qëndrojnë shpesh: kryefjala, një rrethantor kohe, një rrethantor vendi në përgjigje të pyetjes „ku?“ ose edhe një fjali e varur ose një paskajore. Shpesh emrat zëvendësohen me përemra vetorë ose ndajfolje kur lidhen me diçka të njohur ose kur një referencë duhet t'i bëhet përmbajtjes së diskutuar më parë.

Në parafushë mund të qëndrojë gjithashtu një lidhëz nënrenditëse. Në parafushë njësitë që kanë lëvizur paraprakisht, duket se theksi bie aty (tek rrethantorë ndajfoljor, kundrinorët, rrethantorë mënyre, kallëzues). Njësitë që nuk nuk i takojnë parafushës janë: pjesëzat, forma kallëzore të anaforikut dhe forma „es“, format leksikore „sich“, format dhanore dhe kallëzore të përemrit të pacaktuar „man“ (einem, einen) dhe fjalët modale (nämlich) në realitet dhe (wirklich) në të vërtetë.

Mesfusha (fusha e mesme) është një fushë tjetër nga fushat topologjike të fjalisë. Ajo shtrihet nga pjesa e kllapës së parë në pjesën e dytë të kllapës dhe është e ndarë në tre seksione - Mesfusha I, Mesfusha II, Mesfusha III. (Zeman, 2014, f. 76). Mesfusha mund të përdoret në të gjitha llojet e fjalive, në fjalitë foljore dhe fjalitë verbale dhe është gjithmonë e okupuar. Në fjalitë ku folja merr pozitën e parë ekziston një përjashtim në fjalitë urdhërore, të cilat përbëhen vetëm nga forma e bashkuar e foljeve monovalente. Në fjalitë ku folja merr vendin e dytë në fjali, fusha e mesme mund të mbetet e zbrazët.

Kur shfaqen disa elementë në fushën e mesme, mund të përcaktohen disa preferenca të sekuencës: Fusha e mesme I (ndonjëherë referuar si rrota e brendshme e majtë) përmban përemrat vetorë të patheksuar dhe përemrin e pacaktuar *man* si dhe përemrin reflektiv *sich*. Një sekuencë e rreptë vlen për këto: Nom - Akk. - Dat / Gen.. Ky rregull është gjithashtu i detyrueshëm për frazat emërore të theksuara që shfaqen ndryshe kur ato paraqiten si fraza emërore. (Zeman, 2014, f. 77)

Fusha e pasme është një fushë tjetër topologjike e fjalisë dhe tregon pjesën e fjalisë (klauzola) pas pjesës së djathtë të kllapës. Fusha e pasme mund të përdoret në të gjitha llojet e foljeve (folja në pozitën e parë, folja në pozitën e dytë, folja në pozitën e fundit), por është gjithmonë opsional (në dallim nga parafusha). Siç sugjeron Schwitalla: elementët që ndodhin në fushën e pasme mund të jenë gjithashtu në fushën e mesme, kështu që pozicioni i tyre në fushën e pasme është opsional (Schwitalla, 1997, f. 115). Elementet që zënë fushën e pasme mund të jenë si në formë fjalie ashtu edhe në formë jo fjalie. Arsyet për pozitën në fushën e pasme kryesisht janë aspektet komunikuese-pragmatike dhe gjatësia e njësisë në fjalë.

"Sa më e gjerë të jetë një shprehje, aq më e lehtë dhe më shpesh bëhet ndërtimi kllapor i fjalisë" (Beneš, 1968).

3. SVO dhe SOV

Trajtimi i teorive dhe qasjeve aktuale në hulumtimet e tipologjisë, siç është thënë edhe me hulumtimin e Greenberg-ut, lindi si nevojë e kërkimeve moderne të tipologjisë së gjuhës (Greenberg 1963/66). Greenberg dallon dy universale (pra çdo gjuhë ka një sistem për të shprehur referencën e saktë, të gjitha gjuhët kanë të njëjtin parim në ndërtimin e sistemeve të numrave, përkatësisht atë të numrave romakë dhe jo arabisht) dhe implikuese, sipas Universal 3 i cituar tashmë: nëse një gjuhë ka pozicion VSO, atëherë ajo gjuhë është gjithashtu parafjalor. Ai gjithashtu njihet universale statistikore siç është nr. 41: pothuajse të gjitha gjuhët SOV kanë një sistem rasash morfologjike. Greenberg-u përpoq të përcaktojë karakteristikat e llojeve të gjuhës, të tilla si karakteristikat e tipit SOV, me supozimin se mund të gjenden korrelacione interesante midis pozitës së foljeve dhe fushave të tjera gramatikore.

Sigurisht, siç pranon Hawkins, çdo hulumtim në këtë kontekst është i mbushur edhe me burime gabimesh. Gramatikat që përdoren gjatë krijimit të mostrës së fjalës nuk janë gjithmonë të besueshme. Dhe, mbi të gjitha, termi "Rendi themelor i fjalëve" („Basic Word Order“) nuk është pa probleme në studimet e renditjes së fjalëve në fjali. Për shembull, në gjermanisht atributi gjinor mund të vijë para ose pas emrit ose në frëngjisht një mbiemër para ose pas emrit.

Hawkins ndryshon shumë nga çasjet tjera, sepse ai nuk përpiqet t'i caktojë gjuhët sipas një lloji të vetëm të renditjes së fjalëve në fjali, do të thotë ai lejon publikatat e renditjes së fjalëve dhe gjithashtu formulon konstatime interesante rreth tyre. Me rëndësi është gjithashtu edhe pohimi i tij se renditjet themelore të fjalëve nuk janë identike me sekuencën e elementeve në strukturën e thellë; në të vërtetë kjo është një pikë e qartë meqë hulumtimet tipologjike lidhen ngushtë me strukturat e tyre sipërfaqësore.

Sipas Hawkins duhet të përcaktohen dy kritere adekuate rreth teorisë tipologjike:

1. Ata duhet të japin një pasqyrë të qartë të rregullave të shfaqura.
2. Rregullat ekzistuese duhet të shpjegohen.

4. Analiza e ndërtimit të fjalisë sipas Hawkinsit SOV

Rreth tipologjisë së renditjes së fjalëve në fjali sipas autorit John Hawkins

Tipologjia e gjuhës si një degë e hulumtimit të universalieve

Dihet mirë se gjuhët dallojnë në rregullat e tyre gramatikore. Në gjuhët gjuhë në të cilat folja është e vendosur në krye të fjalisë (p.sh. gjuha kelte), ato në të cilat folja vendoset midis kryefjalës dhe objektit (anglisht ose frëngjisht), ato në të cilat folja vendoset në fund të fjalisë (gjuha japoneze, turke). Gjuhët mund të jenë parafjalor (anglisht) ose postpozicional (baske). Atributi gjinor mund të paraprijë (finlandisht) ose të ndjekë emrin (Chinook). Mbiemri mund të paraprijë emrit (gjermanisht, gjuha uzbeke) ose ta ndjekë atë (katalanisht, burmanisht). Këto janë katër parametra me të cilët gjuhët mund të identifikohen, kështu që $3 \times 2 \times 2 \times 2 = 24$ kombinime të ndryshme të këtyre parametrave mund të trajtohen.

5. Përfundim

Punimi „SOV dhe SVO - funksionet dhe përdorimet e tyre në shqip dhe gjermanisht“ trajton dhe analizon rendin e fjalëve në fjali në gjuhën shqipe dhe gjermane.

Me hulumtimin e teksteve gramatikore të gjuhës gjermane dhe shqipe dhe të shembujve të shumtë në të dy gjuhët kam arritur deri te konstatimi, që rendi i fjalëve në fjali në kohën e kryer në gjuhën gjermane dhe shqipe parimisht ndryshojnë për nga ndërtimi i tyre, por përkundër kësaj edhe ngjashmëritë janë evidente.

Gjuha paraqet një rreth prej fenomeneve më interesante të kulturës njerëzore. „Ajo reflekton në vete jo vetëm kushtet fizike të jetës së përdoruesit të gjuhës, natyrën, klimën dhe zhvillimin e pa kthyesëm të një populli dhe stilit të jetësor, por edhe moralin, sistemin e vlerave, mentalitetin, karakterin kombëtar, mendimin, fantazinë, mençurinë, uredinë, raportet ndërmjet njerëzve etj., të gjitha këto, çfarë kultura në kuptimin e gjerë etnografik edhe nënkupton.“³

Fjalitë në përgjithësi klasifikohen sipas pikëpamjeve kuptimore dhe aspekteve të ndryshme gramatikore. Sipas llojit të formave të tyre dallojmë fjali dëftore, nxitëse, pyetëse, dëshirore dhe

³ is.muni.cz/th/40249/ff_m/DiplomovaPrace.doc

urdhërore, sipas funksionit sintaksor fjali kryesore dhe të varura, sipas ndërtimit fjali të thjeshta dhe të përbëra dhe sipas formës së fjalisë, pra pozitës së foljes në fjali, fjali ballore, fjali qendrore, dhe grupe paskajore.⁴

Unë përmes këtij punimi kam tentuar të pasqyrojë në bazë të autorëve të ndryshëm rendin e fjalëve në fjali në gjermanisht, të përshkruaj karakteristikat e tyre, si dhe të trajtojë mënyrën e perceptimit të tij në gramatika të ndryshme. Me këtë rast unë kam trajtuar edhe dallimet dhe ngjashmëritë semantike dhe sintaksore të të fjalive në gjuhën gjermane dhe në gjuhën shqipe.

Përfundimet:

- Modeli i ndërtimit të fjalive në gjuhën gjermane karakterizohet nga ndërtimi kllapor i zakonshëm (Klammerbildung) e që nuk është dukuri edhe në gjuhën shqipe.
- Përmes një analize kontrastive sistemore të karakteristikave gjuhësore të gjuhës amtare dhe gjuhës së huaj, vështirësitë e pritura mund të evitohen, burimet e mundshme të interferencës të parashikohen dhe këto në linguistikë të sqarohen.⁵

---

⁴ Duden. Die Grammatik (2009). 8., überarb. Aufl. Mannheim u.a.: Dudenverlag. S.887-893, u. Randziffern 1387-1404; 1633-1653; 1673; 1689; 1698-1708;

⁵ www.fb10.uni-bremen.de/.../kl.../kontling.pdf 23.02.2012

Bibliografia

(LITERATURVERZEICHNIS)

Adamzik, Kirsten (2001): *Kontrastive Textologie*, (Hg.) Stauffenburg, Tübingen**Agalliu**, F.; **Angoni**, E.; **Dhrimo**, A.; **Hysa**, E.; **Lafe**, E.; **Likaj** E. (2002): *Gramatika e gjuhës shqipe 1, Morfologjia*, Dituria, Tiranë**Jashari**, Ali (2009): *Gramatika e Gjuhës Shqipe 1 – Morfologjia*, Verlag Artini, Prishtinë,**Beci**, Bahri; **Pipa**, Camaj (2000): *Gramatika e Gjuhës Shqipe për të gjithë*, Shtypshkronja Volaj, Shkodër**Bucholz**, Oda; **Fiedler**, Wilfried – Uhlisch (2000): *Handwörterbuch Albanisch-Deutsch, Deutsch-Albanisch*, Gerda Langenscheidts, München**Buchholz**, Oda; **Fiedler**, Wilfried (1987): *Albanische Grammatik*, VEB Verlag, Leipzig**Burgmann**, Karl (1904): *Kurze vergleichende Grammatik der indogermanischen Sprachen*, Büchner, Strassburg**Camaj**, Martin (1984): *Albanian Grammar*, F.A. Brockhaus, Wiesbaden**Cipo**, K.; **Domi**, M. (1980): *Sintaksa, çështje të përgjithshme të sintaksës, studime filologjike, Nr.3*, Dituria, Tiranë**Çeliku**, Mehmet; **Domi**, Mahir; **Floqi**, Spiro; **Mansaku**, Seit; **Përnaska**, Remzi; **Prifti**, Stefan; **Totoni**, Menella (2002): *Gramatika e Gjuhës Shqipe 2*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Instituti i Gjuhësisë dhe Letërsisë, Tiranë, Botimi i Akademisë së Shkencave, Shtypshkronja Maluka, Tiranë**Çeliku**, Mehmet et al grup autorësh (2002): *Gramatika e gjuhës shqipe II. Sintaksa*, Botim i Akademisë së Shkencave, Maluka, Tiranë**Çeliku**, Mehmet (2012): *Sintaksa e gjuhës shqipe (vështrim sintaksor)*, Dukagjini, Prishtinë**Çeliku**, Mehmet (1997): *Probleme të morfologjisë së gjuhës së sotme shqipe*, Dituria, Tiranë**Demiraj**, Shaban (1963): *Morfologjia e gjuhës shqipe*, Maluka, Tiranë**Domi**, Mahir (1975): *Sintaksa e gjuhës shqipe I, II*, Maluka, Tiranë

- Duden**, Band 4 (2005): *Die Grammatik*, Dudenverlag, Mannheim
- Duden**, Band 4 (1998): *Die Grammatik*, Dudenverlag, Mannheim
- Duden**, . 8., überarb, Aufl (2009): *Die Grammatik*, Dudenverlag, Mannheim u.a.
- Duden** (2008): *Deutsche Grammatik – kurz gefasst*, Dudenverlag, Mannheim
- Dhrimo**, Ali (2005): *Fjalor gjermanisht-shqip*, Toena, Tiranë
- Dhrimo**, A.; **Angoni**, E.; **Hysa**, E.; **Lafe**, E.; **Likaj**, E.; **Agalliu**, F.; **Angoni**, E. (1989): *Gramatika e gjuhës së sotme letrare shqipe*, Botimi i II, Rilindja, Prishtinë
- Eco**, Umberto (1998): *Si shkruhet një punim diplome*, Shkencat shoqërore, përktheu Shpëtim **Cuçka**, Shtëpia Botuese Dituria, Tiranë
- Eco**, Umberto (2007): *Si të bëhet një Punim Diplome*, Dituria, Tiranë
- Eisenberg**, Peter; **Metzler**, J.B. (1994): *Grundriß der deutschen Grammatik*, Weimar, Stuttgart
- Engel**, Ulrich (1994): *Syntax der deutschen Gegenwartssprache*, Rowohlt Verlag GmbH, Berlin
- Erben**, Jochannes (2000): *Deutsche Grammatik – Ein Abriss*, Knauer, München
- Floqi**, Spiro (1991): *Gramatika e gjuhës sotme letrare shqipe*, Dukagjini, Prishtinë
- Götze**, Hess-Lüttich (1989): S.257
- Groos**, Julius; **Engel**, Ulrich (1988): *Deutsche Grammatik*, Otto Müller-Verlag, Heidelberg
- Grup autorësh**, (1995), *Gramatika e gjuhës shqipe*, Akademia e shkencave e Republikës së Shqipërisë, Dituria, Tiranë
- Hall**, Karin; **Scheiner**, Barbara (2001): *Übungsgrammatik für Fortgeschrittene*, Ismaning KirchGruppe, München
- Helbig**, Gerhard; **Götze**, Lutz; **Krumm**, **Herrnici**, Gert; **Jürgen**, Hans (2001): *Deutsch als Fremdsprache, Ein internationales Handbuch*, (Artikel zur Kontrastivität), (Hg.) Rowohlt Verlag GmbH, Berlin, New York
- Helbig**, G.; **Buscha**, J.; (2001): *Deutsche Grammatik*, Rowohlt, Ernst Verleger, Berlin u. München

- Hentschel, E / Weydt, H.** (1994): *Handbuch der deutschen Grammatik*, Langenscheidt, Berlin
- Ismajli, Rexhep** (1982): *Gramatika e parë e gjuhës shqipe*, Rilindja, Prishtinë
- Jung, Walter** (1982): *Grammatik der deutschen Sprache*, Sammlung Götschen, Leipzig
- Jung, Walter** (1980): *Grammatik der deutschen Sprache*, VEB Bibliographisches Institut, Leipzig
- Kelmendi, Ahmet; Hasimja, Mazllum** (1989): *Gramatika e Gjuhës Shqipe - Sintaksa, Shtypshkronja Dukagjini*, Prishtinë
- Kostallar, A.; Thomaj, J.; Lloshi, Xh.; Sumara, M.; Kola, J.; Daka, P.; Haxhillazi, P.; Kostaq, Cipo** (1952): *Gramatika e gjuhës shqipe*, Dituria, Tiranë
- Krifka, Manfred** (2001): Dimensionen grammatischer Variation – Ein sprachtypologischer Überblick, Institut für deutsche Sprache und Linguistik, Humboldt-Universität zu Berlin
- Laviat, Karin** (2006): *Gramatikë praktike e gjermanishtës*, Përkthim, Toena, Tiranë
- Mulaku, Latif; Kelmendi, Ahmet** (1988): *Gramatika e Gjuhës Shqipe – Fonetika dhe Morfologjia*, Dukagjini, Prishtinë
- Palloshi – Dardhishta, Nexhibe** (1998): *Gramatika e gjuhës së sotme gjermane – Morfologjia*, Universiteti i Tetovës, Libri Universitar, Shkup
- Schmitt Dreyer** (1996): *Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik*, Ismaning, München
- Wegener, Heide** (1998): *Deutsch kontrastiv*, (Hg.) Niemeyer, Tübingen
- Weinrich, Harald** (1993): *Textgrammatik der deutschen Sprache*, Dudenverlag, Mannheim
- Yves Chevrel** (1989): *Letërsia krahasuar*, Presses Universitaires de France, albin në shqip përktheu Ali Xhiku, Paris
- Xhuvani, Aleksandër** (1938): *Njohuritë e para të Sintaksë*, Dituria, Tiranë
- ZEMAN, Jaromír** (2002): *Die deutsche Wortstellung*, Edition Praesens, Wien
- ZEMAN, Jaromír** (2014): *Syntax der deutschen Sprache, Materialien zur Syntaxvorlesung*, Masarykova univerzita, Brno.

Burimet nga Interneti

(Quellen im DE):

Univerza v Mariboru (Pädagogische Fakultät, Abteilung für Germanistik) 21.02.2012

is.muni.cz/th/40249/ff_m/DiplomovaPrace.doc, 15.03.2012

www.fb10.uni-bremen.de/.../kl.../kontling.pdf, 29.04.2012

Internet: http://www.mein-deutschbuch.de/lernen.php?menu_id=86

© 2002 *Bibliographisches Institut & F. A. Brockhaus AG*